

були. Що стосується електронної пошти, метадані підкажуть хто копіював лист або коли його прочитали, тоді як паперова роздруковка не виявить таких джерел інформації. В деяких випадках, метадані можуть бути надзвичайно актуальними. В інших вони можуть не мати ніякої цінності, а його паперовий аналог матиме достатньо даних.

Знання та розуміння цих правил допомагає адвокатам та їхнім клієнтам подати необхідні докази під час судового розгляду під час запиту та отримання електронної інформації під час стадії відкриття судового процесу.

Список використаних джерел:

1. Federal Rules of Evidence. Washington, 2013. P 15.
2. Rothstein P.F. Evidence: State and Federal Rules. St. Paul, 1991. P. 2.

Ключові слова: електронні докази, законодавство США, подання доказів, доказове право.

Key words: electronic evidence, US law, presentation of evidence, evidentiary law.

ПЕТРЕНКО НАТАЛІЯ ДМИТРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного процесу,
суддя Господарського суду Одеської області*

ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ СУДОВОГО ШТРАФУ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Як показує зміст окремих елементів системи сучасного українського права, той чи інший засіб нормативно-правового впливу на суб'єкта правовідносин, зокрема на правопорушника, застосовується не в одній, а в кількох предметно-функціональних правових галузях, що дозволяє стверджувати про змішаний міжгалузевий характер таких засобів.

Яскравим прикладом такої міжгалузевої міри нормативно-правового впливу на правопорушника є судовий штраф. Цей засіб застосовується як у кримінальному праві, так й у процесуальних галузях права – цивільному процесуальному, господарському процесуальному, адміністративному процесуальному та кримінальному процесуальному праві. Штраф у кримінально-правовому розумінні – це грошове стягнення, що накладається судом у випадках і розмірі, встановлених в Особливій частині Кримінального кодексу України. Штраф може призначатися як основне або додаткове покарання.

Штраф, що є мірою кримінально-правового характеру, яка закріплена в КК України, відомий й в інших галузях права. Так, наприклад, у ЦПК України міститься стаття 148, яка надає суду право постановити

ухвалу про стягнення в дохід державного бюджету з відповідної особи штрафу у сумі до від 0,3 до трьох розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб у випадках: невиконання процесуальних обов'язків, зокрема ухилення від вчинення дій, покладених судом на учасника судового процесу; зловживання процесуальними правами, вчинення дій або допущення бездіяльності з метою перешкоджання судочинству; 3) неповідомлення суду про неможливість подати докази, витребувані судом, або неподання таких доказів без поважних причин тощо.

Аналогічні за своїм змістом норми містить стаття 135 ГПК України та ст. 149 КАС України. При цьому положення ст. 382 КАС України розширюють коло випадків, в яких суд може накласти штраф в процесі судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах. Норми Глави 12 КПК України регламентують накладення грошового стягнення на учасників кримінального провадження у випадках та розмірах, передбачених вказаним Кодексом, за невиконання процесуальних обов'язків.

Судовий штраф у його цивільно-процесуальному вираженні, ґрунтуючись на категоріях «правопорушення» і «правопорушник», також створює свій інститут правової відповідальності, що називається цивільною процесуальною відповідальністю. Так, Доброхотова Е. Е. наступним чином визначає, що є цивільною процесуальною відповідальністю: «Цивільна процесуальна відповідальність є застосування до правопорушника органами судової влади передбачених санкцією юридичної норми заходів державного примусу, що виражаються у формі несприятливих наслідків як процесуального так і матеріально-правового характеру» [1, с. 115].

Однак якщо штраф у його кримінально-правовому вираженні є мірою нормативно-правового впливу на правопорушника та формою притягнення його до правової відповідальності за вчинення власне кримінального правопорушення, то судовий штраф у його цивільно-правовому вираженні є мірою нормативно-правового впливу на правопорушника виключно у зв'язку з невиконанням ним своїх процесуально-правових обов'язків, зневагою такими.

Важливо відзначити, що ЦПК України не містить о визначення поняття «судовий штраф». Так, наприклад, на думку деяких правознавців судовий штраф – це один із найефективніших способів впливу суду на сторони, міра відповідальності за невиконання або неналежне виконання обов'язків [2, с. 76]. Складнощі, що виникають у процесі накладення штрафів, засновані багато в чому на недостатній вивченості поняття судового штрафу. Так, досі точаться суперечки щодо того, до якого виду відповідальності його можна віднести.

Судовий штраф можна визначити як міру юридичної відповідальності, що є майновою санкцією, що застосовується судом до осіб, які не виконують, або неналежним чином виконують цивільні процесуальні обов'язки. В.В. Круковес вказує, що штраф є видом юридичної відповідальності за вчинення цивільного процесуального правопорушення, тобто за неповагу до суду чи зловживання процесуальними правами,

оскільки є невиконанням обов'язків, встановлених актами і розпорядженнями суду [3, с. 86]. При цьому слід визнати, що «потерпілим» тут є не певний учасник процесу, а встановлений законом порядок здійснення судом як органом державної влади своїх повноважень у цивільному судочинстві. Саме тому штраф як публічна відповідальність має стягуватись на користь держави.

На думку Петренка В.С. судові штрафи можна визначити як міру відповідальності у вигляді санкцій, що застосовуються судом до осіб, які не виконали обов'язку, встановленого процесуальним законодавством. Судові штрафи мають застосовуватися не тільки у цивільному, але й у господарському, адміністративному та кримінальному судочинстві. За своєю природою судовий штраф це міра адміністративної відповідальності. Судові штрафи представляють собою грошові стягнення, тобто є обтяженням майнового характеру для учасників процесу, а також для інших осіб, що беруть участь у судовому процесі [4, с. 27].

Важливою рисою цивільно-правового вираження судового штрафу є очевидна нормативна та фактична видова належність даних заходів нормативно-правового впливу на правопорушника до заходів грошового, матеріально-фінансового карального стягнення.

У зв'язку із цим слід зауважити, що штрафні санкції у різних процесуальних кодексах визначаються по-різному. Так, наприклад, ЦПК, ГПК та КАС закріплені норми саме про штрафи, а в кримінально-процесуальному кодексі аналогічні санкції визначаються як грошові стягнення. Незалежно від назви, ці санкційні заходи є заходами фінансового покарання. З метою уникнення термінологічної плутанини та змішування визначення штрафу, що накладається судом як основне або додаткове покарання у кримінальному судочинстві, штрафу як форми неустойки в розумінні ст. 549 ЦК України із штрафом як майновою санкцією, що застосовується судом до осіб, які не виконують, або неналежним чином виконують процесуальні обов'язки у цивільному, господарському, адміністративному чи кримінальному судочинстві, останній має бути визначений на законодавчому рівні саме в якості судового штрафу із внесенням відповідних змін до ст. 148 ЦПК, ст. 135 ГПК, ст.ст. 149, 382 КАС України та відповідні норми Глави 12 КПК.

Таким чином, сучасний нормативно-правовий інститут судового штрафу, будучи по суті та змістом мірою нормативно-правового впливу на правопорушника, відтворює риси міжгалузевого нормативно-правового інституту. Даний засіб у його цивільно-правовому вираженні застосовується у зв'язку з діями (бездіяльністю) особи, що порушують певну норму цивільного процесуального права та є нічим іншим, як грошовим стягненням із правопорушника.

Список використаних джерел:

1. Доброхотова Э. Э. Судебные штрафы в гражданском процессе // Личность. Общество. Государство. – 1998. – № 6. – С. 112–116.

2. Комарницький О. Л. Судебний штраф как межотраслевая санкционно-правовая категория // Философия права. – 2018. – № 4 (87) – С. 74–79.
3. Круковес В. В. Проблемні питання стягнення штрафу за зловживання процесуальними правами в цивільному судочинстві України // Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. – № 19 (2019). – С. 84–90.
4. Петренко В. С. Судовий штраф як міра відповідальності // Цивільне судочинство у світлі судової реформи в Україні: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. ім. Ю. С. Червоного. – Одеса : Фенікс, 2015. – С. 27–30.

Ключові слова: судовий штраф, відповідальність, цивільний процес, суд, процесуальні обов'язки.

Key words: court fine, liability, civil proceedings, court, procedural duties.

КОРНІЛОВА ЛЮДМИЛА ІВАНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного процесу, адвокат,
експерт Громадського центру правосуддя Одеської області –
Грантового проекту ГО «Асоціація слідчих суддів України»*

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ІПОТЕЧНИХ ПРАВОВІДНОСИН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

У зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації проти України та з метою забезпечення оборони держави Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» на території України було введено воєнний стан строком на 30 діб.

Відповідно до Указу Президента України № 2119-IX «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні», його було продовжено з 05 години 30 хвилин 26 березня 2022 року ще на 30 діб.

Надалі, у зв'язку з триваючою широкомасштабною збройною агресією Російської Федерації проти України, Верховною Радою України прийнятий Закон України «Про затвердження Указу Президента України «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні від 17.05.2022 № 341/2022» (№ 7389 від 18.05.2022), яким продовжений строк дії воєнного стану в Україні з 05 години 30 хвилин 25 травня 2022 року строком на 90 діб (тобто до 23 серпня 2022 року).

Військова агресія Російської Федерації проти України вплинула майже на всі сфери життєдіяльності людини в Україні, в тому числі на можливість виконання цивільно-правових зобов'язань.

Так, частина населення на цей моменти мала невикладені кредити та іпотеку. У багатьох невикладена іпотека лишається тягарем, попри те що житло, яке було в заставі, може бути пошкоджене або зруйноване.

З огляду на ці обставини і воєнний час держава подбала про громадян, що мають такі кредитні зобов'язання, тому, з метою полегшення